
Recenzovaný článek

Obléhání Marawi, impuls změnit schopnosti filipínských ozbrojených sil

The Siege of Marawi, the impulse to change the capabilities of the Philippine armed forces

Libor Kutěj

Abstrakt:

V květnu 2017 obsadili islamisté jihofilipínských separatistických skupin Abú Sajjáf a Maute město Marawi na ostrově Mindanao. Pětiměsíčních bojů se zúčastnilo více než 3 000 příslušníků ozbrojených sil proti asi 1 000 džihádistům. Na straně islamistů se bojů zúčastnilo několik desítek zahraničních bojovníků, kteří potvrdili panislámský étos ideologie Islámského státu v této části světa. Filipínské jednotky, nebyly na charakter bojů v urbanizovaném prostředí proti motivovaným a zkušeným militantům připraveny. Nedostatky se projevíly ve výcviku k vedení operací v silně zastavěném území, nízké úrovni koordinace a v omezených schopnostech zpravodajské podpory technickými prostředky průzkumu. Zkušenosti z konfliktu iniciovaly změnu doktrinálního přístupu, který se zaměřuje na vzdušnou podporu, která by omezila ztráty vlivem nepřesného bombardování a akvizice technologicky vyspělých prostředků průzkumu a zbraňových systémů.

Abstract:

In May 2017, Islamists of the South-Philippine Separate Groups of Abu Sajyaf and Maute occupied Marawi City in Mindanao. Five-month fighting was attended by more than 3,000 armed forces against about 1,000 jihadists. Dozens of foreign fighters took part in the fighting on the Islamists side and confirming the pan-Islamic ethos of the Islamic state's ideology in this part of the world. Philippine troops were not prepared for the character of fighting in urbanized environment against motivated and experienced militants. The shortcomings were manifested in the conducting of operations in a heavily built-up area, but also in low-level coordination and limits of capabilities of the technical intelligence. The conflict experience has initiated a change of doctrinal approach that focuses on air support to reduce losses due to inaccurate bombing and acquisitions of high-tech reconnaissance and weapon systems.

Klíčová slova: Abú Sajjáf; Islámský stát; Maute; speciální síly; zpravodajská podpora.

Keywords: Abu Sayyaf; Islamic State; Maute Group; Special Forces; Intelligence Support.

ÚVOD

Diskurz o tzv. Islámském státu¹ se v evropském prostoru vede téměř výlučně ve vztahu k jeho existenci a aktivitám v blízkovýchodním prostoru, zejména pak v Iráku a Sýrii, případně v oblasti severní a subsaharské Afriky. Tradiční vnímání hrozby Islámského státu je v územních oblastech jeho vzniku. Teritoriální limity zájmu politických představitelů a vojenských stratégů Evropy a zemí Blízkého východu jsou pochopitelné, jelikož vycházejí nejen z geografické blízkosti, ale též z dlouhotrvající provázanosti v obchodní sféře, vytvořených personálních vazeb a určitého kulturního kontextu.

Předmětem zkoumání bezpečnostních analytiků a mediálních expertů se stále více stávají islamistická uskupení, která jsou samotnému Blízkému východu geograficky velmi vzdálená, avšak svým ideologickým poselstvím, deklarovanými cíli a způsobem jejich naplňování se původnímu Islámskému státu zcela vyrovnají. Při respektu ke skutečnosti, že okolo 240 milionů obyvatel jihovýchodní Asie představují muslimové (což znamená 42 % veškerého obyvatelstva tohoto regionu a 25 % z celkového počtu vyznavačů islámu na světě)², stává se oblast jihovýchodní Asie přirozeným příjemcem myšlenek radikálního islámu v jeho nejmilitantnější formě.

V návaznosti na stále více zřejmý úpadek struktur uskupení teroristické organizace,³ jako přímého důsledku její vojenské porážky, se do popředí derou skupiny militantního islámu, které deklarovaly svou věrnost Islámskému státu, a které se snaží jeho ideály a metody šířit v jiných oblastech světa, zpravidla s početně významnou muslimskou populací. Afilace v jihovýchodní Asii zpravidla nepředstavují zcela nová uskupení, jež by se na scéně mezinárodního terorismu objevila znenadání a budovala své schopnosti na zelené louce. Vycházejí ze zavedených organizačních struktur, široké personální základny, relativně moderní výzbroje a především historickými zkušenostmi z desetiletí vedených bojů se státní mocí. Dlouhověkost skupin je určována mírou jejich popularity u místního obyvatelstva a provozními aspekty, mezi které lze řadit především zahraniční podporu a přístup ke zbraním a dalšímu vojensky využitelnému materiálu a dalšímu vybavení. Základem skupin jsou ozbrojená separatistická hnutí, jejichž původním motivem vzniku a bojových aktivit byl étos národního sebeurčení – územní a sociálně-kulturní nároky muslimské části obyvatelstva ve státních útvech jihovýchodní Asie. Po událostech 11. září 2001 a zejména se vznikem Islámského státu se dosud převažující religiózní

¹ Islámský stát (též znám jako Islámský stát v Iráku a Levantě) je sunnitská džihádistická skupina usilující o vytvoření chalífátu s autoritou nad všemi muslimy. Vznik byl inspirován al-Kájdou, ze které však byl později veřejně vyloučen. Ref. *The Islamic State (Terrorist Organization)*. [online]. Santa Monica, Ca.: RAND Corporation. [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.rand.org/topics/the-islamic-state-terrorist-organization.html>).

² IMTIYAZ, Yusuf. *The Middle East and Muslim Southeast Asia: Implications of the Arab Spring* [online]. Oxford: Oxford University Press. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: http://www.oxfordislamicstudies.com/Public/focus/essay1009_southeast_asia.html.

³ Islámský stát byl na seznam zahraničních teroristických organizací ministerstva zahraničí USA zařazen dne 17. 12. 2004. Ref. *Foreign Terrorist Organizations*. [online]. Washington, D. C.: U. S. Department of State. [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>).

separatismus stal základem nové formy prosazování nároků, militantně reprezentovaných ozbrojenými organizacemi.

Změna charakteru etnoregionálního konfliktu se projevila v řadě zemní jihovýchodní Asie, nicméně asi nejvýraznějšího projevu se jí dostalo před dvěma roky na jihu Filipínské republiky, kde několikaměsíční ozbrojený střet s afilacemi Islámského státu odkryl nejen nový ideologický rozměr, mezinárodní propojení a spolupráci džihádistických skupin, ale též nepřipravenost bezpečnostních složek na nový fenomén hrozby a měnící se podmínky ozbrojeného střetu. Cílem článku je uvést složitost faktorů, které vedou k teroristickým hrozbám a způsobům boje proti nim, včetně implementace preventivních opatření.

1 HISTORICKÁ PODSTATA OZBROJENÉHO SEPARATISMU FILIPÍNSKÝCH MUSLIMŮ

Islám se do oblasti jižních Filipín dostává přinejmenším od konce 13. století, kdy na severu Sumatry vzniklo první muslimské knížectví a kdy v roce 1380 připlul do oblasti Suluského souostroví arabský misionář Karím al-Machdúm, který je považován za zakladatele první mešity na Filipínách.⁴ Islám si postupně získal tak zanícené stoupence, že za celých 330 let španělské nadvlády se kolonizátorům podařilo v oblasti jižních Filipín prosadit svou nadvládu jen formálně. Jejich následovníci, Američané, vytvořili v roce 1903 z jihofilipínských ostrovů provincii Moros⁵ pod vojenskou správou, která zlikvidovala zbytky proslulého pirátství a banditismu a sultána ze Sulu donutila, aby se v roce 1915 vzdal světské moci. Konsolidace regionu však postupovala pomalu a teprve v roce 1940 byl zrušen suluský sultanát a jeho území bylo začleněno do tehdy již nezávislé Filipínské republiky.⁶

Nezávislost přinesla v 50. a 60. letech 20. století vládou podporovaná masivní migrace křesťanů, zejména ze střední části Filipín na muslimský jih.⁷ Na přelomu 60. a 70. let pod ideou národního sebeurčení propuklo muslimské ozbrojené povstání na Mindanau a Suluském souostroví. Do čela povstání se postavila Fronta národního sebeurčení Morů⁸ (Moro National Liberation Front, MNLF) založená v roce 1969. První výcvikové tábory vznikaly v Malajsii, která povstalce též společně s některými státy Blízkého východu

4 VONDRA, Pavel. *Filipíny*. Praha: Libri, 2016, 184 s. Stručná historie států. s. 16-34. ISBN 978-80-7277-511-8.

5 Označení poprvé použili španělští kolonizátoři, kteří s ohledem na stejnou víru a podobný odpor proti kolonizaci srovnávali filipínské muslimy se severoafrickými Maročany – Maury (pozn. autora).

6 ŠLACHTA, Mojmir, BURDA Tomáš a HOLEČEK Milan. *Ohniska napětí ve světě*. Praha: Kartografie Praha, 2007, 192 s., s. 145. ISBN 978-80-7011-926-6.

7 McKENNA, Thomas M. The Origins of the Muslim Separatist Movement in the Philippines. *Asia Society* [online]. New York [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://asiasociety.org/origins-muslim-separatist-movement-philippines>.

8 Označení poprvé použili španělští kolonizátoři, kteří s ohledem na stejnou víru a podobný odpor proti kolonizaci srovnávali filipínské muslimy se severoafrickými Maročany (pozn. autora).

a severní Afriky (např. Libyí) finančně podporovala.⁹ Od této doby lze zaznamenat trvalé vměšování zahraničních entit do permanentního etnoregionálního konfliktu.

V listopadu 1990 na základě nové ústavy vzniká Autonomní oblast muslimské Mindanao (Autonomous Region of Muslim Mindanao, ARMM).¹⁰ Mírová jednání byla završena komplexní mírovou dohodou v roce 1996 a byla v souladu s ústavou ohledně existence a správy ARMM. V současnosti však nejsou uzavřené dohody funkční, a to jednak pro neochotu vlády předat dohodnuté kompetence do rukou autonomních orgánů, a jednak pro ozbrojený odpor některých muslimských skupin proti samotné filozofii autonomie.¹¹ Jednou z nejvíce aktivních organizací, které se nesmířily s myšlenkou autonomie, je Islámská osvobozenecká fronta Morů (Moro Islamic Liberation Front, MILF), jež vznikla odtržením od MNLF, a která se pod vůdcem šejchem Hašimem Salamatem prezentuje odhodláním bojovat za úplné odtržení muslimských provincií od Filipínské republiky.¹²

2 NÁRŮST SCHOPNOSTÍ A BOJOVÝCH ZKUŠENOSTÍ MUSLIMSKÝCH SEPARATISTŮ, VZNIK ABÚ SAJJÁF

Bez ohledu na průběh povstání v 60. a 70. letech došlo k důležitému zvratu v bojových schopnostech filipínských muslimů po sovětské invazi do Afghánistánu. Obdobně jako v jiných islámských zemích americká CIA podporovala na afghánském bojišti džihádisty přicházející z Filipín. Bojů proti SSSR se účastnili jak z ideologických důvodů, tak kvůli finančnímu zisku. Nezanedbatelným motivem byla prestiž navrátilců se bojovníků v místní muslimské komunitě. Filipínští džihádisté se po návratu do vlasti stávali přirozenými vůdci již dříve existujících separatistických skupin, jejichž činnosti dávaly nový ideologický rozměr svou afghánskou zkušeností v boji proti „křížákům“, reprezentovaným jednotkami sovětské armády. Na Filipíny se z afghánského válčiště navrátilo okolo 500 bojovníků, kteří zůstali ve spojení nejen s ostatními filipínskými džihádisty, ale udržovali kontakty se svými bývalými spolubojovníky z Indonésie, Malajsie a zemí Blízkého východu. Z těchto zemí přicházela filipínským mudžahedínům finanční a materiální podpora. Filipínští muslimové již od 80. let sdíleli se seniorními lídry al-Kájdý myšlenku zřízení chalífátu.¹³

⁹ VONDRA, Pavel. *Filipíny*. Praha: Libri, 2016, 184 s. Stručná historie států. s. 114. ISBN 978-80-7277-511-8.

¹⁰ Ref. 6, s. 147.

¹¹ Ref. 4.

¹² Rozhovor autora vedený dne 19. 11. 2018 s důstojníkem filipínské zpravodajské služby působícím v oblasti boje proti terorismu v oblasti Mindanao.

¹³ Ibid.

Nejznámější skupinou, která se od počátku své existence projevovala velmi radikální militantní ideologií a krutou teroristickou činností je Abú Sajjáf^{14,15}. Skupina se zformovala odtržením od MNLF v roce 1991 pod vedením Abdu Raji Janjalaniho. Studoval na Blízkém východě a postupně se radikalizoval v průběhu svých pobytů v Saúdské Arábii, Libyi a dalších zemních regionu. Při studiu íránské revoluce v roce 1988 se údajně v Pákistánu setkal s Usámou bin Ládinem, po jehož boku měl údajně bojovat v Afghánistánu. Janjalani vytvořil Abú Sajjáf z dalších nespokojených členů MNLF, kterým se dosavadní ozbrojený odpor zdál málo radikální. Po celou dobu své existence v 90. letech získával Abú Sajjáf (mimo finančních příspěvků al-Kájdý ze zahraničí) zdroje vydíráním, únosy bohatých Filipínců, zejména křesťanů a cizinců. Za cíle teroristických útoků si vybíral představitele a objekty filipínské státní moci a především armády a bezpečnostních složek. Plánované útoky byly v souladu s dlouhodobě deklarovaným konečným cílem skupiny, a to vzdorovat filipínské vládě do okamžiku vzniku nezávislého muslimského státu. Pro extrémně násilné praktiky uplatňované skupinou Abú Sajjáf se od činnosti a cílů distancovaly MNLF i MILF.¹⁶ V počátečních letech existence Abú Sajjáf operovala jako soudržná a explicitně religiózní organizace. Ztráta několika zkušených a respektovaných vůdců vedla k fragmentaci hnutí do menších skupin s jejich zaměřením na kriminální činnost. V současnosti je personální síla organizace odhadována na méně než 100 členů.¹⁷

3 OBSAZENÍ MARAWI ISLAMISTY

Město Marawi se nachází v západní části druhého největšího filipínského ostrova Mindanao. Podle posledního sčítání lidu v roce 2015 je obydleno cca 200 000 obyvateli a je tak populačně největším městem v rámci oblasti ARMM. Od počátku příchodu islámu ve 14. století je Marawi dominantně muslimským městem a v roce 1980 městská rada vydala rezoluci, na základě které se město oficiálně nazývá Islámské město Marawi. Je hlavním městem provincie Lanao del Sur podle stejnojmenného jezera, na jehož severním okraji se město nachází.¹⁸

Dne 23. 5. 2017 se v Marawi střetly filipínské bezpečnostní složky se dvěma organizacemi, které vyhlásily věrnost Islámskému státu – Abú Sajjáf a tzv. skupiny Maute. K přestřelce došlo v souvislosti se snahou policie a zatčení nejvyššího představitele

¹⁴ Abú Sajjáf byla na seznam zahraničních teroristických organizací ministerstva zahraničí USA zařazena dne 10. 8. 1997 (podle: *Foreign Terrorist Organizations* [online]. Washington, D. C.: U. S. Department of State [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>).

¹⁵ Abú Sajjáf v překladu znamená „otec šavle“ – pozn. autora.

¹⁶ Abu Sayyaf Group. *Mapping Militant Organisations*. [online]. Stanford: Stanford University. 20. 7. 2015. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/152>.

¹⁷ Asia Threat Overview. *Special Warfare*. Fort Bragg: U. S. Army John F. Kennedy Special Warfare Center and School. 2017, 30 (4), 96 s., s. 11-14.

¹⁸ REY, Aika. Fast Facts: Marawi City. *Rappler* [online]. Pasig: Rappler Holdings Corporation, 29. 7. 2017. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.rappler.com/newsbreak/iq/171246-fast-facts-marawi-city>.

samozvaně deklarovaného Islámského státu na Filipínách Isnilona Hapilona¹⁹. Útok bezpečnostních sil přiměl islamisty stáhnout se do vnitřních částí města a učinit prohlášení, kterým Marawi vyhlásili novým vilájetem Islámského státu. Militanti vypálili křesťanský kostel, věznici a dvě školy předtím, než obsadili hlavní ulice a mosty ve městě. Křesťanští kněží a civilní obyvatelé byli vzati jako rukojmí, jeden policista byl stát. V reakci na události večer téhož dne vyhlásil filipínský prezident Rodrigo Duterte stanné právo na celém ostrově Mindanao. Předpokládalo se, že bitva bude ukončena nejdéle do několika týdnů.²⁰

3.1 Maute Group na scéně

Mimo bojovníků Abú Sajjáf se na obsazení města podíleli islamisté tzv. skupiny Maute. Tato radikální militantní frakce byla tvořena guerillovými bojovníky, kteří se odštěpili od MILF a jejichž velitelem se stal Omar Maute. Skupina je pojmenovaná po rodinném klanu Maute, který je na jižních Filipínách znám pro klasický mafiánský způsob podnikání, od legálních aktivit ve stavebnictví až po tradiční činnosti organizovaného zločinu jako obchodu s drogami, zbraněmi a vraždami na objednávku. Bratři Omar a Abdullah působili jako asistenti malajsijských seniorních lídrů organizace Jemaah Islamiyah na problematiku financování a vedení operací a tvořili spojovací článek mezi malajsijským vedením a filipínskými bojovníky. Bratři Mautovi měli příbuzné ve městě Marawi, z nichž někteří studovali v Jordánsku a zemích Zálivu. Omar a Abdullah ve své činnosti využívali reputace dané pobytem a vazbami získanými v zahraničí. Jiní bratři Mautovi působili jako nižší velitelé islamistických bojůvek. Na Filipínách šířili představu Jemaah Islamiyah o ustavení chalífátu na Mindanau, přičemž jeho další územní části měly být v Malajsii a Indonésii. Částečnou motivací jejich boje byl separatismus, postupem času však stále více ovlivňovaný islamistickou ideologií.²¹

3.2 Společný zájem Abú Sajjáf a Maute Group

Od roku 2011 začal ideologický a operační vliv Islámského státu na Filipínách významně narůstat. Abú Sajjáf se rozdělila na dvě skupiny. První vedená Radullahem Sahironem

¹⁹ Isnilon Totoni Haploin, též znám pod bojovým jménem Abu Abdullah al-Filipini, nar. 1968, se postupně angažoval v rámci MNLF, Abú Sajjáf, al-Kájdě a Islámském státě na Filipínách. (Ref. ALIPALA, Julie. FBI called out on fake Hapilon news. *Inquirer.net* [online]. Manila: Philippine Daily Inquirer. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://newsinfo.inquirer.net/901505/fbi-called-out-on-fake-hapilon-news>).

²⁰ BETTERIDGE-MOES, Maxine. What happened in Marawi? *Al-jazeera*. [online]. Katar, 29. 10. 2017 [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2017/10/happened-marawi-171029085314348.html>.

²¹ Rozhovor autora vedený dne 19. 11. 2018 s důstojníkem filipínské zpravodajské služby působícím v oblasti boje proti terorismu v oblasti Mindanao.

působila na Suluském souostroví, druhá vedená Isnilonem Hapilonem vyvíjela aktivity v provincii Basilan na stejnojmenném ostrově.²²

Basilanská skupina deklarovala věrnost vůdci Islámskému státu Abú Bark al-Bagdádímu, který jí přislíbil, že ji bude podporovat v úsilí zřízení vilájetu²³ v jihovýchodní Asii s hlavním městem na Mindanau. Bagdádí uložil Hapilonovi čtyři úkoly, které musí být splněny pro to, aby mohl být vilájet zřízen:

- na veřejnosti projevit věrnost Islámskému státu;
- vytvořit bojovou skupinu;
- připravit operační plán činnosti této skupiny na Filipínách;
- disponovat územím pod vlastní kontrolou.²⁴

První tři úkoly byly Hapilonem splněny, avšak oblasti Basilan a Sulu byly vyhodnoceny jako snadno ohrožitelné vládními jednotkami a jako takové nevhodné v roli kontrolovaného, tedy bezpečného území. Hapilon proto inicioval schůzku představitelů separatistických muslimských organizací MNLF, MILF, Abú Sajjáf a Maute. Té se zúčastnilo okolo 300 militantů (za samotnou Abú Sajjáf okolo 20 bojovníků) a bylo na ní dohodnuto, že hlavním městem zamýšleného chalifátu bude město Butig²⁵ v provincii Lanao del Sur. Filipínské bezpečnostní složky se však o setkání islamistů dozvěděly a zaútočily. Při využití dělostřeleckého ostřelování, leteckých úderů a nasazením příslušníků speciálních sil ze 1st Scout Ranger Regiment se jim podařilo zlikvidovat okolo 90 militantů. Po této úspěšné armádní operaci se asi 20 bojovníků Abú Sajjáf a okolo 80 členů Maute Group uchýlilo do Marawi, kde spoléhali na výjimečné postavení rodiny Mauteových v místní muslimské komunitě. V této situaci je zastihla bezpečnostní akce filipínských sil 23. 5. 2017 usilujících o Hapilonovo zatčení.²⁶

3.3 Průběh bojů o Marawi

Tvrdý odpor militantů a nepřipravenost bezpečnostních složek umožnila islamistům obsazení města a opevnit se v něm. Později byly nalezeny důkazy o tom, že ve městě byly na mnoha místech ukryty zbraně a zásoby a obsazení města bylo oběma skupinami dlouhodobě plánováno. Ačkoli filipínský ministr obrany prohlásil, že město bude od teroristů osvobozeno v řádu týdnů, tak ve skutečnosti se bojové operace protáhly na celých pět

²² Ibid.

²³ Vilájet – administrativní jednotka chalifátu vycházející z dřívějšího členění Osmanské říše (pozn. autora).

²⁴ Ref. 21.

²⁵ Město je známé tradicí muslimského ozbrojeného odporu proti španělským a americkým kolonizátorům. V únoru 2016 zde vedla filipínská armáda boje s Maute Group, která v listopadu 2016 město obsadila, ale po týdnu bojů byla z pozic vyhnána (Ref. ROMERO, Alexis. 3 soldiers killed, 11 hurt in Lanao del Sur clash. *PhilStar Global*. [online]. Manila: The Philippine Star, 26. 2. 2016. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.philstar.com/nation/2016/02/26/1557058/3-soldiers-killed-11-hurt-lanao-del-sur-clash>).

²⁶ Rozhovor autora vedený dne 19. 11. 2018 s důstojníkem filipínské zpravodajské služby působícím v oblasti boje proti terorismu v oblasti Mindanao.

měsíců. Prvotní optimismus ministra nebyl v zásadě neoprávněný, jelikož již za několik dnů ozbrojené síly opět kontrolovaly 90 procent rozlohy města, včetně části městského centra a dvou strategicky důležitých mostů. Zatímco západní část města byla zpět pod vládní kontrolou, tak k nejtěžším bojům se teprve schylovalo. Odehrávaly se v hustě zastavěných městských částech, kdy filipínská armáda stála proti několika desítkám zkušených a ideologicky zapálených militantů.²⁷ Filipínské síly navíc nebyly nejen vycvičeny, ale ani adekvátně vybaveny pro intenzivní a dlouhotrvající boje vedené v komplikovaném urbanizovaném prostředí.²⁸

Odpor islamistů byl natolik prudký a pro armádní síly neočekávaný, že vláda vyslala do města další posily a 25. 5. 2017 zahájila letecké údery proti pozicím povstalců. Odlehčily sice nasazeným vojákům, ale zoufalým způsobem začaly pustošit městskou zástavbu. Armádní složky trpěly chaosem, který se odrazil v několika případech tzv. přátelské palby, včetně incidentu 31. 5. 2017, při kterém přišlo o život 11 filipínských vojáků.²⁹ Jelikož ani po týdnech bojů nedocházelo k finálnímu řešení situace, oznámily USA, že se zapojí do vedení bojových aktivit poskytnutím technické pomoci filipínské armádě, včetně průzkumných letounů. Později bylo potvrzeno, že příslušníci amerických ozbrojených sil byli ve městě fyzicky přítomni, pouze se přímo nezapojovali do bojů.³⁰

Dne 16. 6. 2017 došlo k incidentu, při kterém islamisté vypálili raketu, která zničila armádní obrněné vozidlo překračující most, a odstřelovač poté likvidoval ustupující vojáky. Následující 14 hodinová bitva si vyžádala životy 13 vojáků a přes 40 jich bylo zraněno. Navzdory událostem obdobného charakteru však docházelo k pokroku. Do poloviny června bylo údajně osvobozeno 80 % území města. Údaj byl sice vládními představiteli prezentován již dříve a navíc v této době byl zčásti nadhodnocený, nicméně pozitivní vývoj byl nezpochybnitelný. Na konci června se do operace zapojila Austrálie, která poskytovala vzdušný průzkum.³¹

Nezanedbatelné ztráty vládním silám působili povstalečtí ostřelovači vycvičení v Majasii, kde již dříve militanti procházeli soustředěným výcvikem v provádění diverzních akcí a dalších aktivitách, způsobující ekonomickou a bezpečnostní nestabilitu na Mindanu.³² Rebelové též uplatňovali taktiku, kterou poznali v bojích v Iráku a Sýrii. Především se jednalo o nástražná výbušná zařízení (IED), kterých bylo později v Marawi vládními jednotkami nalezeno okolo 1 500. Byly konstruovány z klasických výbušnin nebo byly použity komponenty zařízení k ohňostrojům. Nástražná zařízení umísťovali v okenních rámech a ve dveřích a odpalovali pomocí tlakových destiček, mobilními telefony nebo

²⁷ Armádní zdroje později uvedly, že společně se zahraničními bojovníky se bitvy zúčastnilo okolo 1000 islamistů, nicméně toto číslo není ověřitelné a v kontextu celé situace se může jevit jako nadsazené – pozn. autora.

²⁸ POSTINGS, Robert. *The Battle of Marawi: A Brief Summary*. [online]. International Review. 24. 12. 2017. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://international-review.org/battle-marawi-brief-summary/>.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

³¹ Ibid.

³² Rozhovor autora vedený dne 19. 11. 2018 s důstojníkem filipínské zpravodajské služby působícím v oblasti boje proti terorismu v oblasti Mindanao.

iniciačními kabely. Navzdory očekávání se filipínští vojáci nesetkali s tím, že by povstalci vybudovali pod městem tunely. Na druhé straně stejně jako v Iráku používali malé bezpilotní letouny, kterými prováděli průzkum postavení vládních jednotek, a sedm takových zařízení armáda sestřelila.³³

V měsících červenci a srpnu 2017 pokračovaly boje o město. V bojích se nezkušená filipínská armáda začala etablovat a získávat převahu. Na konci srpna byli radikálové vytlačeni z více než 400 budov v hustě obydlené a zastavěné části města. Až na konci září byly znovuzískány všechny zbylé mosty a byla započata finální ofenziva proti zbytkům militantů. Armáda zatlačila povstalce do několika posledních jimi ovládaných bloků v centrální části Marawi. Rychlost dosažení úspěchu vládních sil byla omezována lidskými štíty, které teroristé vytvořili z místních obyvatel, kteří již dříve neutekli mimo oblast bojů. Tato taktika výrazně omezila použití vzdušných sil k podpoře postupu armádních jednotek. Klíčovým momentem v závěrečné fázi bojů bylo zabití dvou vůdců rebelů dne 16. 10. 2017 příslušníky speciálních sil filipínské armády a zvláštními jednotkami filipínské policie.³⁴ Omar Maute byl zabit jednou ranou ostřelovače, Isnilon Hapilon byl usmrčen třemi střelami při pokusu o útěk z města.³⁵ Následujícího dne prohlásil prezident Duterte, že Marawi bylo osvobozeno, i když k drobným přestřelkám v několika budovách docházelo ještě v následujícím týdnu. Těla 40 posledních vetřelců a jejich dvou manželek, účastníků se poslední fáze bitvy, byla nalezena v nejdéle obsazených budovách. Poslední černá vlajka Islámského státu byla stržena až 23. 10. 2017, tedy přesně po pěti měsících od vypuknutí prvního střetu. Boje stály životy více než 165 příslušníků filipínských bezpečnostních sil, nejméně 45 civilistů a asi 920 islamistů.³⁶

4 ÚČAST ZAHRANIČNÍCH BOJOVNÍKŮ

Transnacionální charakter islamistických aktivit v Marawi potvrzuje prohlášení filipínského ministra obrany Delfina Lorenzany z června 2017, podle kterého byli mezi mrtvými teroristy identifikováni státní příslušníci Saúdské Arábie, Čechy, Jemenu, Indonésie a Malajsie.³⁷ Někteří ze zahraničních džihádistů se pokoušeli na Mindanao dostat letecky, přičemž většina byla na letištích identifikována, zatčena a deportována. Bojovníci, kteří

³³ ROBSON, Seth. Philippine troops credit US intel, training for helping them beat ISIS in Marawi. *Stars and Stripes*. [online]. Washington, D.C.: National Press Club, 9. 11. 2017. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://www.stripes.com/news/pacific/philippine-troops-credit-us-intel-training-for-helping-them-beat-isis-in-marawi-1.496965>.

³⁴ POSTINGS, Robert. *The Battle of Marawi: A Brief Summary*. [online]. International Review, 24. 12. 2017. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://international-review.org/battle-marawi-brief-summary/>.

³⁵ GALLARDO, Froilan. One bullet for Maute, three for Hapilon. *MindaNews*. [online]. Davao: Mindanao Institute of Journalism, 16. 10. 2017. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.mindanews.com/top-stories/2017/10/one-bullet-for-maute-three-for-hapilon/>.

³⁶ Ref. 20.

³⁷ *East Asian Strategic Review 2018*. Tokio: National Institute for Defense Studies, 2018, 244 s., s. 125. ISBN 978-4-7890-1694-0.

se postavili po bok Abú Sajjáf a Maute Group se na Filipíny dostali po moři z malajsijského státu Sabah na Borneu a z oblasti Manado na indonéském severním Sulawesi. Ve prospěch pašeráckých aktivit nabíraly na významu rodinné a klanové vazby mezi místním obyvatelstvem na obou stranách mořské hranice.³⁸

Tranzit militantů se stala natolik signifikantním problémem, že dnem 19. 6. 2017 zavedly Filipíny, Indonésie a Malajsie trilaterální námořní hlídkování. Dne 12. 10. 2017 začalo trilaterální vzdušné hlídkování nad oblastí Suluského moře, přičemž personál všech tří zemí byl přítomen na palubách hlídkujících letounů.³⁹

5 ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ POMOC V PRŮBĚHU OPERACE

V souvislosti s operací filipínských ozbrojených sil při obléhání Marawi získaly Filipíny poměrně četnou přímou pomoc od zemí v regionu. Od června 2017 prováděly USA technikou podporu filipínským speciálními silám a poskytovaly munici pro vzdušné údery. Od května poskytl průzkumné bezpilotní prostředky a letouny, současně vyslaly námořní hlídkový letoun Lockheed P-3 Orion ve verzi P-3C. V září USA oznámily zapojení bezpilotního letounu MQ-1C Gray Eagle. V červnu též Austrálie poskytla dva hlídkové letouny Orion ve variantě P-3C s účastí filipínského personálu na palubě. V červenci oznámil Singapur plán na zapojení svého letounu P-3 Orion, poskytnutí průzkumných dronů a výcvik filipínských sil pro boj v urbanizovaném prostředí ve svých výcvikových zařízeních.⁴⁰

6 NEDOSTATKY VLÁDNÍCH SIL

Na první pohled rutinní víceméně policejní akce cílená na zadržení ustanovených vůdců islamistických separatistů se předchozí přípravou militantů na ozbrojený střet, jejich zkušenostmi a odhodláním změnila v několikaměsíční intenzivní bojové akce vládních jednotek v silně urbanizovaném prostředí. Podmínky utvářející prostředí bojiště odhalily nedostatky ve velení, organizaci, koordinaci a technickém a technologickém vybavení filipínských ozbrojených sil.

Před změnami, ke kterým došlo na základě bojů o Marawi, byla například koordinace činnosti speciálních sil prováděna armádním velitelstvím speciálních operací (Special Operations Command, SOCOM) jen u zvláštních jednotek pozemních sil. Speciální síly byly dislokovány pouze v tzv. kritických oblastech. Pluk Scout Ranger (Scout Ranger

³⁸ YUSA, Zam. Malaysia and Indonesia foreign fighter transit routes to Philippines identified. *The Defense Post* [online]. Washington, D.C., 20. 11. 2018 [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: <https://thedefensepost.com/2018/11/20/malaysia-indonesia-philippines-foreign-fighters-transit-routes/>

³⁹ *East Asian Strategic Review 2018*. Tokio: National Institute for Defense Studies, 2018, 244 s., s. 114. ISBN 978-4-7890-1694-0.

⁴⁰ *Ibid*, s. 126.

Regiment) byl primárně nasazen proti islamistům skupiny Abú Sadjáf, pluk armádních Special Forces (Special Forces Regiment, někdy též přezdívaný filipínské Zelené barety podle rozhodujícího vlivu amerických Green Berets na výcvik filipínské jednotky) se soustředil na boj proti militantním komunistickým bojůvkám. Armádní Light Reaction Regiment neměl jasně vymezeného stálého protivníka a byl nasazován podle potřeby, přičemž charakter operací odpovídal operacím americké Delta Force, která je hlavním výcvikovým partnerem filipínského pluku. Uvedenému zařazení na určitý typ protivníka též odpovídal způsob výcviku, výstroje a výzbroje, kterým jednotky filipínských speciálních sil disponovaly.⁴¹

Nedostatek koordinace nasazených vládních sil byl zásadním nedostatkem ve směřování hlavního úsilí. V návaznosti na zjištěnou nutnost vyšší míry koordinace jak samotné bojové činnosti, tak přípravy bylo rozhodnuto vytvořit k 6. 4. 2018 novou organizaci velitelství speciálních operací (AFP SOCOM), kterému jsou podřízeny všechny filipínské jednotky zvláštního určení. Oproti předchozímu SOCOM jsou nově vytvořenému velitelství podřízeny nejen Scout Ranger Regiment, vzdušně-výsadkový Special Forces Regiment, Light Reaction Regiment, ale ze struktury námořnictva Naval Special Operations Group (filipínská obdoba US Navy SEAL), z námořní pěchoty Marine Special Operations Group a od vzdušných sil 710th Special Operations Wing.⁴²

Nově vytvořené velitelství AFP SOCOM je odpovědné za plánování, vedení a podporu speciálních operací ve všech typech operačního prostředí a za podporu misí filipínských ozbrojených sil jako celku. Spektrum úkolů jednotek podřízených AFP SOCOM je velmi široké a z pohledu výcviku a nutného vybavení představuje vcelku ambiciózní projekt:

- přímá akce,
- zvláštní průzkum (za nepřátelskými liniemi),
- národní a mezinárodní protiteroristické operace,
- podpora zahraničního odporu nebo povstání proti vládě,
- osvobozování rukojmí,
- sabotáže,
- akce proti proliferaci, včetně zbraní hromadného ničení,
- protidrogové operace,
- úderů proti cílům vysoké hodnoty (High-Value Target).⁴³

Marawi přineslo novou zkušenost spočívající v uzavření oblasti a evakuaci civilistů. Rozhodující poznání však bylo dáno dosud nebývalým rozsahem dlouhotrvající operace v urbanizovaném prostředí, ve kterém nebyly filipínské síly schopny uplatnit celkový koncept konvenčního boje, pro který byly celá desetiletí americkými instruktory cvičeny. Ukázalo se, že výcvikové aktivity vedení konvenčního konfliktu nejsou beze zbytku

⁴¹ Rozhovor autora vedený dne 19. 11. 2018 s důstojníkem filipínské zpravodajské služby působícím v oblasti boje proti terorismu v oblasti Mindanao.

⁴² PARAMESWARAN, Prashanth. What's in the New Philippines Special Operations Command? *The Diplomat*. [online]. Tokio: Trans-Asia. 13. 4. 2018. [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2018/04/whats-in-the-new-philippines-special-operations-command/>.

⁴³ Ref. 41.

využitelné a výcvik bude nutno orientovat na přípravu vedení bojových aktivit s protivníkem, který zdatně využívá guerillových forem boje, nezřídka se silnou podporou místního obyvatelstva.⁴⁴ Zajímavým aspektem přístupu filipínského nejvyššího vojenského velení bylo, že již v průběhu trvání bojů vyslalo do Marawi instruktory výcviku a doktrinární odborníky, aby jako pozorovatelé na místě dokázali identifikovat nedostatky ve vedení bojových aktivit vládními silami tak, aby je později zapracovali do doktrín operací obdobného charakteru a přípravy obsahu a forem výcviku.⁴⁵

Další oblastí, ve které byly zjištěny nedostatky byla zpravodajská podpora. Spolupráce na uspokojivé úrovni probíhala mezi národní zastřešující zpravodajskou službou (National Intelligence Coordinating Agency, NICA), zpravodajskou složkou filipínské policie (Philippine National Police Intelligence Group) a vojenskou zpravodajskou službou (Military Intelligence Group, MIG), což se projevovalo především v oblasti zpravodajství z lidských zdrojů (Human Intelligence, HUMINT). Zcela odlišné a neuspokojivé výsledky byly zjištěny při hodnocení činnosti různých druhů technických prostředků průzkumu, na které upozornil ve svém vystoupení

ministr obrany Delfin Lorenzana na Národní škole obrany v polovině dubna 2018. Ačkoli odmítl specifikovat výši výdajů, které bude muset filipínská vláda vynaložit na odstranění nedostatků, je evidentní, že se jedná o oblast technického a technologického vybavení. Výslovně pak bylo uvedeno, že akviziční priority budou představovány technologiemi rozpoznávání obličeje, bezpilotními prostředky s delším doletem a dalším technologickým vybavením, které bude svým charakterem kamerového systému implementováno až do úrovně obecní správy. Záměr zlepšení zpravodajských schopností byl sice deklarován již delší dobu (v celkovém kontextu zpravodajství, sledování a průzkumu), avšak události v Marawi vytvořily prostor pro úpravu finančních priorit vlády v rezortu obrany.^{46,47}

V průběhu vedení taktických operací v Marawi byla zjištěna potřeba:

- rozsáhlejší vzdušné podpory, především nízko a pomalu letících letounů umožňujících užití přesné munice,
- řízených střel,
- bezpilotních průzkumných prostředků,
- těžkých útočných vrtulníků,
- přesného dělostřelectva,
- těžkých tanků,
- komunikačního vybavení,
- ochranných prostředků jednotlivce, zejména balistických vest,
- obrněných člunů.⁴⁸

⁴⁴ Ref. 41.

⁴⁵ Ref. 41.

⁴⁶ PARAMESWARAN, Prashanth. Battle for Marawi Exposes Philippines' Military Intelligence Crisis. *The Diplomat*. [online]. Tokio: Trans-Asia, 16. 4. 2017. [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2017/08/battle-for-marawi-exposes-philippines-military-intelligence-crisis/>.

⁴⁷ Ref. 41.

⁴⁸ Ref. 41.

Zkušenosti z konfliktu v Marawi též iniciovaly změnu doktrinálního přístupu, který se nově mnohem více zaměřuje na vzdušnou podporu takového charakteru, která by omezila množství vlastních ztrát vládních sil vlivem nepřesného bombardování. Obdobně byla reflektována vhodnost pořízení těžších tanků určených k vedení operací v zastavěném prostoru, na rozdíl od současně využívaných lehkých tanků, vhodných k boji v džungli. Doktrinální změny zohledňují potřebu společných cvičení jednotek různých druhů filipínských ozbrojených sil zaměřených na jejich koordinaci na taktické úrovni, vedoucí k mnohem efektivnějšímu nasazení dosud téměř výlučně autonomně působících součástí.⁴⁹

ZÁVĚR

Panislámský charakter působení Islámského státu, přitažlivost extrémní formy sunnitské ideologie a šíření zkušeností z bojiště na Blízkém východě postupně proměnily islamistickou scénu v prostoru jihovýchodní Asie. Teroristickým aktivitám pod praporem jednotící ideologie čelí bezpečnostní složky Thajska, Indonésie, Malajsie a Filipín. S postupnou vojenskou porážkou blízkovýchodních bojůvek Islámského státu se džihádisté přesouvají do početně významné muslimské části světa, aby zde rozvinuli praktické dovednosti ve střetu s regulárními silami a vytvářejí tak novou dimenzi dosavadního většinou etnického a regionálního konfliktu.

Ozbrojené síly států, které se ve větší či menší míře podílejí na protiteroristických aktivitách v Afghánistánu, Iráku, Sýrii či subsaharské Africe dokáží poměrně flexibilně implementovat do svého výcviku a doktrín nové zkušenosti, které na tomto poli získaly. Odlišné je tomu u armád, které neparticipují na bojových operacích protiteroristické koalice a nedisponují těmito zkušenostmi. Ačkoli islamisté působící na jejich vlastním území proměňují taktické způsoby vedení paramilitárních aktivit, vládní složky vycházejí z dosud převažujících forem střetů.

Realita se plně ukázala právě v případě bitvy o Marawi, kdy filipínské ozbrojené síly a bezpečnostní složky nebyly připraveny v celé řadě dovedností, scházela jim schopnost koordinovat bojovou činnost různých druhů sil v silně zastavěném prostředí a projevil se omezené kapacity v technickém a technologickém vybavení, především v oblasti zpravodajského zabezpečení.

Koncentrovaným úsilím a časovým rámcem byly boje o Marawi největší vojenskou operací, kterou filipínské síly na svém území vedly od skončení druhé světové války. Jejich charakter jasně poukázal na nedostatky, které bude muset nejvyšší filipínské vojenské velení odstranit. S ohledem na samotnou nepřehlédnutelnou přítomnost fenoménu islamistické hrozby v regionu a předpoklad jeho přetrvávání v dlouhodobější perspektivě po vojenské porážce Islámského státu na Blízkém východě se jedná o problém, který bude ovlivňovat nejen vnitřní bezpečnost a ekonomickou stabilitu filipínského souostroví, ale též jeho mezinárodněpolitické postavení. Významným signálem může být mezinárodní

⁴⁹ Ref. 41.

vojenská pomoc, zejména při leteckých operacích poskytnutá ze strany USA, Austrálie a Singapuru. Na jedné straně ukázala odhodlání vlád zemí v regionu čelit přeshraniční hrozbě a na druhé straně potvrdila pragmatický přístup k formování tradičních politicko-vojenských spojení.

Autor: *Plukovník gšt. Mgr. Ing. Libor Kutěj, Ph.D., narozen 1967. Od roku 1992 pracuje ve státobezpečnostních složkách, nejprve v rámci Ministerstva vnitra, a od roku 1996 Ministerstva obrany v Praze. V letech 2009 - 2012 působil ve funkci přidělence obrany Velvyslanectví ČR v Izraeli. V období let 2012 - 2015 zastával funkci ředitele odboru vojenské diplomacie. V letech 2015 – 2019 vykonával funkci přidělence obrany Velvyslanectví ČR v Jordánsku. Od 1. 2. 2019 je vedoucím Katedry zpravodajského zabezpečení Fakulty vojenského leadershipu Univerzity obrany v Brně. V přednáškové a publikační činnosti se zaměřuje na zpravodajskou problematiku a politicko-vojenské a bezpečnostní souvislosti v regionech Blízkého východu a východní a jiho-východní Asie.*

Jak citovat: KUTĚJ Libor. Obléhání Marawi, impulz změnit schopnosti filipínských ozbrojených sil. Vojenské rozhledy. 2019, 28 (3), 041-054. ISSN 1210-3292 (print), 2336-2995 (on-line). Available at: www.vojenskerozhledy.cz.